

Skriftlig innspill til Stortingets høring i Helse- og omsorgskomiteen om Statsbudsjettet 2025.

Rusfeltets hovedorganisasjon (RHO) er landets største paraply- og medlemsorganisasjon på rusfeltet med 156 virksomheter og organisasjoner som kommer fra alle deler av rusfeltet og hele landet.

RHO samler og formidler kunnskap om rus fordi rus påvirker menneskers liv.

Hva er bakteppet?

I løpet av høsten 2024 skal regjeringen legge frem en stortingsmelding om ruspolitikken, den mye omtalte Forebyggings- og behandlingsreformen. Overdosetallene fra 2023 er det høyeste på over 20 år. Anbudsrunden innenfor rusbehandling i Helse Sør-Øst er helt i slutfasen. Vi kjenner ikke utfallet, men vet at de skal redusere antallet døgnbehandlingsplasser med 134 og det skal gis 3000 færre polikliniske konsultasjoner hos ideelle aktører i 2025. De offentlige rusavdelingene er under press og de avvikler ca 65 døgnplasser i løpet av 2024. Kommuneøkonomien oppleves som krevende i store deler av landet.

Positive elementer

Regjeringen ber de regionale helseforetakene om å prioritere rus og psykisk helse. Det er faktisk mål nr 1.

Egenandelen for behandling i TSB fjernes for dem under 25 år. Det er positivt og i tråd med RHOs tidligere innspill i budsjettprosesser.

Gratis langtidsvirkende prevensjon til kvinner i TSB.

Forbedring av det sikkerhetspsykiatriske tilbudet vil bidra til å hjelpe kommunene med en krevende pasientgruppe.

Avklaring for organisasjoner, herunder RHO, som de siste to årene har vært på overgangsordning for statstilskudd. Minus for beløpet som settes av.

Forebyggings- og behandlingsreform

Reformen kommer til Stortinget i løpet av høsten har helseminister Vestre sagt. I forslaget til statsbudsjettet omtales reformen 26 ganger. De uttalte ambisjonene til reformen er høye både innenfor forebygging og behandling. Regjeringen vil gi bedre behandling og oppfølging til mennesker med rusproblemer. Noe av kritikken mot den forrige regjeringens rusreform var at den var svak på tiltakssiden.

Til tross for det kan vi ikke se at det ligger noe som helst midler til en slik reform. Det kan bety at en styrking av rusfeltet skal være at ansatte skal løpe raskere og jobbe smartere.

Anslagsvis 200 døgnbehandlingsplasser avvikles i løpet av kort tid, de fleste 31.12.2024. RHO klarer ikke å se hvordan det harmonerer med regjeringens mål om

at mennesker med rusmiddelproblemer skal ha tilgjengelig hjelp av god kvalitet. Vi er bekymret for at utviklingen som vi nå ser bidrar til mindre hjelp og økt fare for svingdørspasienter.

RHO ber komiteen skrive merknad til budsjettet som bidrar til et differensiert behandlingstilbud. De som trenger behandling for rusproblemene sine, skal ikke måtte stå i kø eller ende som svingdørspasienter.

Overdoser

Velferdsstaten har sviktet sa Vestre i sommer når overdosetallene for 2023 ble kjent. På rusfeltets konferanse i september fortsatte han og var tydelig på slik kan vi ikke ha det. Minst 370 innbyggere døde som følge av overdose i 2023. Dette er de høyeste tallene siden 2021. Overdosestrategien skal bli en dynamisk handlingsplan. Handlingsplanen utvides til å gjelde dødsfall som skyldes reseptbelagte legemidler og alkoholrelaterte dødsfall.

Til tross for rekordhøye overdosetall, flere fokusområder og helseministeren kraftfulle utsagn settes det ikke av en krone utover prisveksten til overdosearbeidet. For 2025 settes det av 14,6 millioner kroner til arbeidet med å redusere overdosearbeidet. Det kan ikke Stortinget være bekjent av.

RHO mener de beløpet bør fordobles, men at det for 2025 settes til 20 millioner kroner og økes ytterligere i 2026 til 30 millioner kroner.

Vi er kjent med at mye av det overdoseforebyggende arbeidet gjøres i det ordinære tjenestetilbudet, men det er åpenbart ikke tilstrekkelig.

Kap 765 post 21 økes med 5,4 millioner kroner til 20 millioner i 2025, med en føring på ytterligere økning på 10 millioner kroner i 2026.

Bruker- og pårørendeorganisasjonene

Etterspørselen, og forventningene, til deltakelse fra bruker- og pårørendeorganisasjonene er sterkt økende. Beløpet som foreslås bevilget reduseres med ca 10 millioner kroner, kap 765 post 71. Offentlig myndigheter må bidra til forutsigbarhet og ikke minst at organisasjonene kan opptre som seriøse arbeidsgivere overfor sine ansatte og brukervedvirkere. Dagens tilskudd er ikke tilstrekkelig og bidrar til svakere rekruttering til organisasjonene enn det som er ønskelig. Brukervedvirkere må gis mulighet for faste stillinger i organisasjonene som er dem som ivaretar medvirkning på systemnivå.

Nye tilskuddsordninger

Vi er glad for at regjeringen har avklart situasjonen for de organisasjoner som de to siste årene har søkt tilskudd på overgangsordning. Det opprettes nå en tilskuddsordning innenfor psykisk helse, rusmiddel- og voldsfeltet. I praksis er dette pr nå to organisasjoner som skal tilgodeses, men det kan komme andre

organisasjoner til. Beløpet som er satt av, 7 mill kroner, er mindre enn det organisasjonene mottar i 2024 og langt mindre enn de søkte om. Det bør være rimelig å øke beløpet med 3 millioner når vi sammenligner med andre organisasjoner på rusfeltet

Kap 765 post 71 økes med 13 millioner kroner for å styrke organisasjonene på rusfeltet.

Generelt er det en utfordring med at tilskuddene til ideelle organisasjoner ikke lønns- og prisjusteres når de mottar tilskudd over flere år. For noen betyr det en reell nedgang år for år.

Kommuneøkonomi

RHO er bekymret for kommuneøkonomien og de prioriteringer som gjøres innenfor arbeidet med rus i kommunene. Det har kommet flere meldinger om kutt i kommunale tiltak eller der de har avtale med ideelle samarbeidspartnere. Vi vet at mye av dette handler om kommunenes selvråderett, men da vil vår brukergruppe raskt få reduserte tilbud.

Konklusjon

Det er ikke et budsjett som prioriterer rusfeltet selv om det finnes noen positive element som nevnt innledningsvis. Det er imidlertid overraskende over at det ikke ligger noen klare satsninger med økonomiske midler med de utfordringer rusfeltet nå står i.